

УДК 625.7/.8

Каськів В. І., канд. техн. наук, доц. <https://orcid.org/0000-0002-8074-6798>

Скрипник А. Л., канд. екон. наук, <https://orcid.org/0000-0002-4461-9433>

Вирожемський В. К., канд. техн. наук, ст. наук. співр., <https://orcid.org/0000-0003-2010-1004>

Ячник М. В., <https://orcid.org/0009-0006-2510-6997>

Зеленовський В. А., <https://orcid.org/0000-0001-5834-5456>

Державне підприємство «Національний інститут розвитку інфраструктури» (ДП «НІРІ»), м. Київ, Україна

**ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ
ДОРОЖНЬО-БУДІВЕЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ ТА ВИРОБІВ В КОНТЕКСТІ
ОСОБЛИВОСТЕЙ ЇХ СЕРТИФІКАЦІЇ В УКРАЇНІ ВІДПОВІДНО ДО
ДСТУ EN ISO/ІЕС 17065:2019 ТА ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО НАДАННЯ
БУДІВЕЛЬНОЇ ПРОДУКЦІЇ НА РИНКУ»**

Анотація

Вступ. У статті розглядається важливість сертифікації дорожньо-будівельних матеріалів як одного з основних інструментів забезпечення їхньої якості.

Проблематика. Автори акцентують увагу на тому, що сертифікат відповідності є ключовим документом, який підтверджує, що продукція відповідає встановленим нормативним вимогам. Сертифікація продукції, яка включає лабораторні випробування та контроль процесу виробництва, забезпечує об'єктивність оцінки якості.

У статті детально описуються етапи процесу сертифікації, від подачі заявки до технічного нагляду за сертифікованою продукцією. Особливо підкреслюється роль органів сертифікації, які повинні бути акредитовані Національним агентством з акредитації України (НААУ), а також зазначається про їх відповідальність за безпеку і якість сертифікованих дорожньо-будівельних матеріалів.

Автори також звертають увагу на проблему недотримання стандартів якості дорожньо-будівельної продукції в Україні, що призводить до дефектів на дорогах, таких як тріщини та просідання дорожнього одягу, які можуть з'явитися вже через рік після введення дороги в експлуатацію. У цьому контексті наголошується на необхідності посилення контролю за якістю як вироблених в Україні, так і імпортованих дорожньо-будівельних матеріалів.

Стаття також розглядає питання добровільної сертифікації дорожньо-будівельної продукції, яка проводиться за ініціативою виробника або постачальника, стає все більш важливою в умовах тендерних закупівель. Водночас підкреслюється недостатність контролю за якістю продукції, що реалізується через роздрібні мережі, та відсутність ефективного контролю якості імпортованих дорожньо-будівельних матеріалів.

Мета. Мета статті полягає у детальному аналізуванні європейських підходів до сертифікації дорожньо-будівельної продукції та проблематики їхньої адаптації до вітчизняних реалій з метою забезпечення виконання вимог нормативних документів щодо порогових показників якості цієї продукції та стабільності їхнього підтримання в процесі виробництва.

Матеріали і методи. У статті проведені аналізування та узагальнення нормативних вимог щодо сертифікації дорожньо-будівельних матеріалів і виробів, а також основних проблем впровадження європейських процедур оцінки їхньої відповідності та вітчизняного досвіду забезпечення відповідності дорожньо-будівельної продукції.

Результати. За результатами дослідження автори пропонують впровадження у вітчизняну практику процедури атестації виробництва дорожньо-будівельної продукції, яка б підтверджувала здатність підприємства стабільно виготовляти якісну продукцію протягом тривалого часу. Вказана

атестація має включати оцінку технічних можливостей виробництва, перевіряння якості продукції та системи її контролю на всіх етапах виробництва дорожньо-будівельних матеріалів і виробів.

Висновки. Стаття підкреслює важливість сертифікації дорожньо-будівельної продукції та атестації її виробництв у забезпеченні належної її якості, що є обов'язковою умовою забезпечення довговічності та безпечності дорожньої інфраструктури в Україні.

Ключові слова: атестація виробництва, дорожньо-будівельні матеріали та вироби, обстеження виробництва, оцінка відповідності, сертифікація, стабільність показників продукції, технічний регламент, якість.

Вступ

Зважаючи на сучасні виклики, пов'язані з використанням неякісних дорожніх будівельних матеріалів і виробів, сертифікація дорожньо-будівельної продукції відіграє важливу роль у забезпеченні належного рівня та стабільності показників її якості та безпечності. Однак перехід України на європейські підходи до сертифікації дорожньо-будівельної продукції зумовлює ряд проблем, що потребують системного вирішення. На нашу думку, впровадження європейської практики щодо допуску дорожньо-будівельної продукції на ринок та оцінки її відповідності без жодної її адаптації до вітчизняних реалій може призвести до системних проблем із забезпеченням якості дорожньо-будівельної продукції як вітчизняного, так і іноземного виробництва.

Питання сертифікації будівельних матеріалів і виробів загалом, та дорожньо-будівельних матеріалів і виробів зокрема, наразі не отримали належного відображення у вітчизняних наукових працях. Окремі аспекти сертифікації будматеріалів і виробів були розглянуті у працях Вербівської Л. В. [1], Дмитренка В. І. [2], Павлова В. М. [3], Тарасюка В. Г. [4], Фаренюка Г. Г. [5] тощо. Проте практичні проблеми впровадження європейських норм та практик оцінки відповідності дорожньо-будівельної продукції в Україні досі залишаються не висвітленими.

Таким чином існує необхідність у детальному аналізуванні європейських підходів до сертифікації дорожньо-будівельної продукції та їхньої адаптації до вітчизняних реалій з метою забезпечення виконання вимог нормативних документів щодо значень показників якості цієї продукції та стабільності їхнього підтримання в процесі виробництва.

Основна частина

Як відомо, якість використаних дорожньо-будівельних матеріалів — один із пріоритетних критеріїв їхнього вибору для будь-якого замовника дорожнього будівництва. При цьому найкращим гарантом якості продукції, що підтверджує її відповідність всім нормам і стандартам, вважається сертифікат відповідності, який видається уповноваженим на це органом за результатами процедури сертифікації.

Сертифікація — це процедура, під час якої орган із сертифікації документально засвідчує, що продукція, процес або послуга відповідають встановленим вимогам технічних регламентів [6]. Під час сертифікації третя сторона, незалежна не тільки від виробника і споживача, але і від випробувальної лабораторії, підтверджує відповідність об'єкта сертифікації вимогам нормативних документів.

Сертифікація продукції обов'язково включає лабораторні та / або натурні випробування, однак при цьому Орган сертифікації самостійно проводить ідентифікацію продукції та відбір проб, а також контролює проведення випробувань [7]. Окрім цього, для забезпечення неупередженості, різні функції в процесі сертифікації виконують різні співробітники Органу, що унеможливорює ухвалення рішення щодо надання / ненадання сертифікації однією особою, включаючи керівника Органу [8]. Ще одним запобіжним фактором для будь-яких зловживань і порушень у процесі сертифікації продукції є нагляд за роботою Органу сертифікації з боку НААУ.

Слід зазначити, що на даний час дорожньо-будівельні матеріали все частіше можуть виконувати свої функції лише у складі комплексних систем, що потребує застосування сертифікації

не тільки окремих виробів, але і конструкцій з них (якщо це передбачено вимогами нормативних документів).

Заявку на сертифікацію продукції може подати як виробник, так і реалізатор продукції. Роботи із сертифікації продукції починаються після подачі заявки встановленої форми до органу із сертифікації і включають такі основні етапи [7]:

- вибір схеми сертифікації (партія або серія, з обстеженням або без обстеження виробництва);
- розгляд заявки, аналіз наданої до неї документації й ухвалення рішення за заявкою щодо можливості проведення сертифікації;
- ідентифікація та відбір зразків продукції для випробувань;
- лабораторні або натурні випробування продукції;
- обстеження виробництва (якщо це передбачено схемою сертифікації);
- аналізування результатів оцінювання продукції;
- підготовка та видача сертифіката відповідності, укладання ліцензійної угоди і внесення сертифіката відповідності до реєстру органу сертифікації продукції;
- технічний нагляд за виробництвом сертифікованої продукції.

Органи, які беруть на себе функції проведення сертифікації дорожньо-будівельних матеріалів та виробів, з метою засвідчення компетентності, зобов'язані бути акредитованими Національним агентством з акредитації України. Після видачі сертифіката відповідності продукції ці органи разом із виробником продукції несуть солідарну відповідальність за якість і безпеку сертифікованих матеріалів або виробів. Дані про те, що ті чи інші види продукції отримали сертифікат відповідності, мають бути розміщені на офіційному сайті організації, яка проводила сертифікацію.

Оскільки для визначення та підтвердження якості конкретної продукції та її відповідності вимогам нормативних документів необхідно проводити лабораторні та / або натурні випробування контрольних зразків продукції, то вказані роботи, з метою забезпечення достовірності їх результатів, повинні виконуватись лише тими випробувальними лабораторіями, які акредитовані в НААУ на відповідність вимогам ДСТУ EN ISO/IEC 17025:2019 «Загальні вимоги до компетентності випробувальних та калібрувальних лабораторій (ISO/IEC 17025:2017, IDT)» [9]. Акредитована випробувальна лабораторія забезпечує достовірність і об'єктивність результатів сертифікаційних випробувань продукції, їх відповідність вимогам нормативних документів щодо методів випробувань.

Проблема сертифікації дорожньо-будівельних матеріалів і виробів у сучасній Україні є особливо актуальною, оскільки підприємці часто прагнуть отримати максимальний прибуток, не звертаючи належної уваги на якість продукції, яку вони виробляють чи використовують у своїх проектах. Вибоїни, сколи, просідання, проломи, зсуви, тріщини, колійність дорожнього одягу тощо — всі ці дефекти часто виникають вже через рік після введення нової автомобільної дороги в експлуатацію, капітального ремонту або реконструкції її ділянки. Утворення дефектів і пошкоджень обумовлено цілим комплексом різних чинників, але однією з основних причин їхнього виникнення є використання неякісних матеріалів та виробів, недотримання технологічних параметрів якості виготовлення. Дана проблематика дійсно підтверджує потребу у жорсткому контролі якості дорожньо-будівельної продукції, яка виготовляється на території України або ввозиться з-за кордону.

Наразі в Україні сертифікація може мати обов'язковий і добровільний характер.

Обов'язковій сертифікації підлягає продукція, для якої обов'язковість сертифікації передбачена технічними регламентами [10]. При цьому, вся продукція, яка використовується в дорожньо-будівельній сфері, наразі не підлягає обов'язковій сертифікації відповідно до «Технічного регламенту будівельних виробів (продукції)» [11], і водночас деякі види дорожньо-будівельної продукції підлягають обов'язковій сертифікації відповідно до Закону України від 02.09.2022 № 850-IX «Про надання будівельної продукції на ринку» [12], який також є технічним регламентом будівельних матеріалів і виробів, що впроваджує вимоги Регламенту (ЄС) № 305/2011 Європейського парламенту та Ради від 09.03.2011 року. Наразі в Україні обидва вказаних технічних

регламенти діють паралельно [12], що створює певну юридичну колізію та дозволяє провести за деякими нормативними документами як добровільну, так і обов'язкову сертифікацію.

Добровільна сертифікація проводиться за ініціативою заявника (виробника, дистриб'ютора, постачальника) з метою повного чи часткового підтвердження відповідності продукції вимогам будь-яких нормативних документів за запитом заявником (або окремих їх положень). Вона проводиться на умовах договору між заявником і органом сертифікації.

Добровільна сертифікація не може замінити обов'язкову сертифікацію (для тих видів продукції, для яких передбачена обов'язкова сертифікація, проте під час її проведення продукція, що пройшла обов'язкову сертифікацію, може перевірятись на відповідність додатковим вимогам.

Наразі добровільна сертифікація дорожньо-будівельної продукції проводиться відповідно до ДСТУ EN ISO/IEC 17065:2019 «Оцінка відповідності. Вимоги до органів з сертифікації продукції, процесів та послуг» [7] та ДСТУ EN ISO/IEC 17020:2019 «Оцінка відповідності. Вимоги до роботи різних типів органів з інспектування» (EN ISO/IEC 17020:2012, IDT; ISO/IEC 17020:2012, IDT) [8]. При цьому схеми сертифікації розробляють відповідно до вимог ДСТУ EN ISO/IEC 17067:2014 «Оцінювання відповідності. Основні положення сертифікації продукції та керівні вказівки щодо схем сертифікації продукції» (EN ISO/IEC 17067:2013, IDT; ISO/IEC 17067:2013, IDT) [13].

Як показує практика, основною причиною замовлення послуг із добровільної сертифікації дорожньо-будівельної продукції є відповідні вимоги замовників під час тендерних закупівель. Окрім цього провідні виробники дорожньо-будівельної продукції регулярно отримують та оновлюють сертифікати відповідності на всю асортиментну лінійку, що дозволяє їм проводити поточний внутрішній контроль якості продукції у власних заводських лабораторіях й уникати при цьому закидів щодо можливої необ'єктивності контролю якості продукції.

У той же час, продукція, що реалізується через роздрібну торговельну мережу України, часто не має сертифікатів відповідності, оскільки, відповідно до діючих в Україні технічних регламентів будівельних матеріалів і виробів, виробник не зобов'язаний отримувати ці сертифікати, а роздрібна мережа — перевіряти їх наявність [11], [12]. Все це часто призводить до реалізації продукції сумнівної якості, яку, у випадку розголосу виробник, потім намагається представити як фальсифікат для уникнення репутаційних втрат.

Вагомою проблемою в системі забезпечення якості дорожньо-будівельної продукції є відсутність дієвого контролю якості імпортованих дорожньо-будівельних матеріалів і виробів, які перевіряються митницею лише на відповідність товаро-супровідним документам, після чого надходять у вільний продаж [14]. Значні ризики щодо якості та безпечності дорожньо-будівельних матеріалів та виробів також створює можливість (під час дії воєнного стану та протягом 90 днів після його завершення) завезення на митну територію України з держав — членів ЄС будівельних виробів на підставі декларації показників, виданої іноземним суб'єктом господарювання [11].

Вказані проблеми мають бути вирішені через систему ринкового нагляду, який в будівельній сфері України здійснює ДІАМ на підставі Закону України «Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції» [15]. Втім потужності ДІАМ щодо здійснення ринкового нагляду (виходячи із кількості інспекторів) наразі вкрай обмежені.

Загалом вимоги Закону України від 02.09.2022 № 850-IX «Про надання будівельної продукції на ринку» [12] щодо обов'язкової сертифікації, дорожньо-будівельних матеріалів та виробів наразі викликають у їх виробників та імпортерів суттєве занепокоєння.

Хоча даний Закон [12] має низку позитивних рис (якими, на нашу думку, є те, що встановлює обов'язковість процедури сертифікації, а також розділяє відповідальність між органом сертифікації та виробником продукції стосовно заходів із контролю її якості (відповідно до системи сертифікації, визначеної згідно з [16])), однак деякі його положення створюють істотні ризики та ускладнення щодо об'єктивної оцінки відповідності та забезпечення стабільності якості дорожньо-будівельної продукції.

Так, відповідно до вказаного Закону [12], декларування властивостей продукції її виробником у державній базі ЄДССБ є достатньою підставою для допуску продукції на ринок, і достовірність

поданої декларації ДІАМ не перевірятиме взагалі (окрім випадку надходження скарг на дану продукцію). Також ані імпортер, ані реалізатор дорожньо-будівельної продукції, відповідно до вимог Закону [12], не зобов'язаний перевіряти її якість. На нашу думку, все це у вітчизняних умовах може дозволити несумлінному виробнику подати до ЄДССБ декларацію та на цій підставі реалізувати значний обсяг дорожньо-будівельної продукції до того моменту, поки ДІАМ отримає на нього скаргу та зможе вжити заходів щодо вилучення такої продукції з обігу. Окрім цього, заходи впливу ДІАМ на несумлінних виробників неякісної будівельної продукції, передбачені Законом [12], не передбачають жодних виплат компенсацій споживачам неякісної продукції, які будуть вимушені відшкодовувати свої збитки у порядку цивільного / господарського судочинства.

Існують також значні проблеми із темпами гармонізації європейських стандартів, що підпадають під дію Закону [12], наявністю акредитованих лабораторій для проведення випробувань за європейськими стандартами та акредитованих органів сертифікації дорожньо-будівельної продукції, а також відсутністю у загальному безоплатному доступі обов'язкових для застосування стандартів, на відповідність яким проводиться сертифікація дорожньо-будівельної продукції [17]. Неповним також є перелік стандартів для проведення обов'язкової сертифікації дорожньо-будівельної продукції [18], який не доповнюється та не оновлюється Міністерством розвитку громад та територій України, і тому наразі істотно відрізняється від аналогічного переліку ЄС. Внаслідок перелічених причин існують обґрунтовані сумніви у можливості вирішення цих проблем до початку повноцінної дії вказаного регламенту на території України у 2025 році.

Загалом слід зазначити, що сама процедура сертифікації продукції (як добровільної, так і обов'язкової), більшою мірою підходить для підтвердження якості серійної продукції, що випускається впродовж тривалого часу без істотних змін у сировині, комплектуючих, технології та організації виробничого процесу. Втім, у дорожньо-будівельній сфері (зокрема при виготовленні бетонних, асфальтобетонних сумішей) більш розповсюдженим є виробництво продукції невеликими партіями, що виготовляють протягом робочого дня / зміни, після чого виробництво перелаштовується на виготовлення нової партії продукції із новими параметрами (згідно із запитом нового замовника). При цьому такі виробництва використовують у своїй роботі складний комплекс машин, будівель і споруд, а також велику кількість специфічного обладнання, типу асфальтозмішувальної установки і сортувального пристрою для отримання необхідних фракцій щебеню, і тому навіть незначні похибки у встановленні режимів роботи вказаного обладнання може призвести до виготовлення партії бракованої продукції. Очевидно, що, оскільки щоденна сертифікація партій продукції є фізично та фінансово неможливою, то необхідним є визначення інших процедур підтвердження якості відповідної продукції.

Такою процедурою, на нашу думку, може бути атестація виробництва дорожньо-будівельної продукції, яка, на відміну від сертифікації, покликана підтвердити не якість конкретної продукції, а саму можливість виробництва щодо якісного виготовлення певної номенклатури продукції (наприклад, асфальтобетонних сумішей) впродовж тривалого часу (як правило, не менше ніж 1 рік). Тобто атестат виробництва дорожньо-будівельних матеріалів або виробів підтверджуватиме, що виробничий процес на конкретному підприємстві із виготовлення відповідної продукції відбувається ефективно, з відтворюваними параметрами та за наявності належного контролю якості вихідної сировини та готової продукції на всіх етапах її виготовлення.

Роботи з атестації виробництва, на нашу думку, мають включати такі етапи:

- оцінювання технічних можливостей підприємства-виробника дорожньо-будівельних матеріалів або виробів забезпечити стабільне виготовлення якісної продукції, яка відповідає вимогам відповідних нормативних документів;
- проведення візуального обстеження виробництва щодо наявності та працездатності усього виробничого обладнання, виконання усіх передбачених технологічних операцій;
- перевіряння наявності та актуальності технологічної і конструкторської документації;
- перевіряння наявності та ефективності функціонування контролю якості вихідної сировини та готової продукції на всіх етапах її виготовлення;
- перевіряння обсягу знань і можливостей працівників виконувати вимоги технологічної та організаційно-розпорядчої документації;

- перевіряння наявності і працездатності всього необхідного обладнання та вимірювальних, контролюючих якостей, засобів і приладів, їх повірка і калібрування;
- оцінювання відповідності реальних параметрів виготовлення продукції вимогам нормативної документації;
- взяття зразків продукції, виготовленої безпосередньо у процесі атестації, та їхнє випробування на відповідність вимогам нормативної документації;
- технічний нагляд за атестованим виробництвом.

Таким чином, атестація поєднує та поглиблює дослідження виробництва, передбачені процедурою обстеження виробництва при проведенні добровільної сертифікації продукції та процедурою оцінки відповідності системи заводського контролю виробництва, передбаченою Законом України від 02.09.2022 № 850-IX «Про надання будівельної продукції на ринку» [12].

На нашу думку, асфальтобетонні заводи, які призначені для виготовлення асфальтобетонних і бітумо-мінеральних сумішей, що використовуються під час будування нежорсткого дорожнього одягу з асфальтовим покритвом, мають проходити атестацію щорічно, а необхідність її проведення необхідно закріпити у галузевих нормативних документах.

Доцільною також може бути атестація виробництва горизонтальної дорожньої розмітки розмічальними машинами згідно з ДСТУ 2587:2021, ДСТУ-Н Б В.2.3-37:2016 та ліквідації вибоїн покриття нежорсткого дорожнього одягу автомобільних доріг пневмоструменевим методом згідно з ДСТУ-Н Б В.3.2-5:2016.

Висновки

На основі викладеного матеріалу можна зробити висновки, що забезпечення належного рівня та стабільності показників якості дорожньо-будівельних матеріалів і виробів являє собою складне завдання, яке може бути вирішене за допомогою поєднання органом із сертифікації продукції у своїй діяльності добровільної та обов'язкової сертифікації продукції, а також атестації її виробництва. На нашу думку, ті дорожньо-будівельні матеріали та вироби, що не підлягають обов'язковій сертифікації та випускаються в Україні серійно, а також партії імпортової дорожньо-будівельної продукції повинні підлягати добровільній сертифікації згідно з умовами тендерів Агентства відновлення, натомість виробництва бетонних, асфальтобетонних і бітумних сумішей, які хочуть подати свою продукцію на тендер, — обов'язковій атестації виробництва (обов'язковість і порядок проведення якої доцільно закріпити у галузевих нормативних документах).

Список літератури

1. Вербівська Л. В. Функціональне значення сертифікації, стандартизації та управління якістю продукції в сучасних бізнес-процесах. *Економіка та суспільство*. Одеса, 2023. Вип. 54. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-78>.
2. Дмитренко В. І. Міжнародний та вітчизняний досвід нормативно-правового забезпечення діяльності підприємств будівельної галузі. *Ефективна економіка*. Київ, 2018.
3. Павлов В. М., Матющенко О. Г., Власов А. В., Мирунко В. М., Резніков Ю. В.. Сертифікація елементів захисних споруд: проблемні питання та шляхи їх вирішення. *Випробування та сертифікація*. Черкаси, 2023. № 2(2). С. 12–18.
4. Тарасюк В. Г., Лаш Н. В. Питання оцінювання відповідності продукції у будівництві. *Наука та будівництво*. Київ, 2015. № 1. С. 4.
5. Фаренюк Г. Г., Савицький М. В., Бабенко М. М. та ін. Українська національна система екологічної сертифікації в архітектурі і будівництві. *Тези XIX міжнар. наук.-практ. конф. «Інноваційні технології у будівництві, цивільній інженерії та архітектури»* (19-22 вересня 2021 р., м. Чернівці). Дніпро, 2021. С. 310–312.
6. ДСТУ EN ISO/IEC 17000:2021. Оцінювання відповідності. Словник термінів і загальні принципи (EN ISO/IEC 17000:2020, IDT; ISO/IEC 17000:2020, IDT). Київ, 2021. 54 с. (Інформація та документація).

7. ДСТУ EN ISO/IEC 17065:2019 (EN ISO/IEC 17065:2012, IDT; ISO/IEC 17065:2012, IDT). Оцінка відповідності. Вимоги до органів з сертифікації продукції, процесів та послуг. Київ, 2019. 74 с. (Інформація та документація).
8. ДСТУ EN ISO/IEC 17020:2019 (EN ISO/IEC 17020:2012, IDT) Оцінка відповідності. Вимоги до роботи різних типів органів з інспектування. Київ, 2019. 65 с. (Інформація та документація).
9. ДСТУ EN ISO/IEC 17025:2019 (ISO/IEC 17 025:2017, IDT) Загальні вимоги до компетентності випробувальних та калібрувальних лабораторій. Київ, 2017. 54 с. (Інформація та документація).
10. Про технічні регламенти та оцінку відповідності: Закон України від 15.01.2015 № 124-VIII, редакція від 06.09.2022 № 2572-IX // База даних Законодавство України / Верховна рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124-19#Text> (дата звернення 15.09.2024).
11. Постанова КМУ від 20.12.2006 № 1764 «Про затвердження Технічного регламенту будівельних виробів (продукції)» // База даних Законодавство України / Верховна рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1764-2006-%D0%BF#Text> (дата звернення 15.09.2024).
12. Про надання будівельної продукції на ринку: Закон України від 02.09.2022 № 850-IX, редакція від 12.05.2022 № 2254-IX // База даних Законодавство України / Верховна рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/850-20#Text> (дата звернення 15.09.2024).
13. ДСТУ EN ISO/IEC 17067:2014 (EN ISO/IEC 17067:2013, IDT; ISO/IEC 17067:2013, IDT) Оцінювання відповідності. Основні положення сертифікації продукції та керівні вказівки щодо схем сертифікації продукції. Київ, 2014. 54 с. (Інформація та документація).
14. Митний Кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI, редакція від 16.07.2024 № 3854-IX // База даних Законодавство України / Верховна рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text> (дата звернення 15.09.2024).
15. Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції: Закон України від 02.12.2010 № 2735-VI, редакція від 09.05.2024 № 3701-IX // База даних Законодавство України / Верховна рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2735-17#Text> (дата звернення 15.09.2024).
16. Постанова КМУ від 9 червня 2021 р. № 596 «Про затвердження систем оцінки та перевірки стабільності показників будівельної продукції» // База даних Законодавство України / Верховна рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/596-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення 15.09.2024).
17. Барзилович Д., Буравченко С., Лагунова І., Дмитрук О., Середюк С., Підгорецький Ю. Системний перегляд якості державного регулювання надання будівельної продукції на ринок: зелена книга. Офіс ефективного регулювання. Київ, 2017. 120 с.
18. Наказ Мінрегіону від 18.02.2022 № 54 «Про затвердження переліку національних стандартів для цілей застосування Закону України «Про надання будівельної продукції на ринку» // Портал Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва URL: https://e-construction.gov.ua/files/new_doc/2022-06-22/eb7efabc-71f5-4da9-b7a4-6f0ff888ee9b.pdf (дата звернення 15.09.2024).

References

1. Verbivska L. V. Funktsionalne znachennia sertyfikatsii, standartyzatsii ta upravlinnia yakistiu produktsii v suchasnykh biznes-protseсах (Functional significance of certification, standardization and product quality management in modern business processes). Economy and society. 2023. Issue 54. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-78> [in Ukrainian].
2. Dmytrenko V. I. Mizhnarodnyi ta vitchyzniani dosvid normatyvno-pravovoho zabezpechennia diialnosti pidpriemstv budivelnoi haluzi (International and domestic experience of regulatory and legal support of construction industry enterprises). Efficient economy. 2018 [in Ukrainian].
3. Pavlov V. M., Matiushchenko O. H., Vlasov A. V., Myrunko V. M., Rieznikov Yu. V. Sertyfikatsiia elementiv zakhysnykh sporud: problemni pytannia ta shliakhy yikh vyryshennia (Certification

of elements of protective structures: problematic issues and ways to solve them). Testing and certification. 2023. No. 2(2), P. 12–18 [in Ukrainian].

4. Tarasiuk V. H., Lashch N. V. Pytannia otsiniuvannia vidpovidnosti produktsii u budivnytstvi (The question of assessing the conformity of products in construction). Science and construction. 2015. No. 1. P. 4–6 [in Ukrainian].

5. Farenjuk H. H., Savytskyi M. V., Babenko M. M. ta in. Ukrainska natsionalna systema ekolohichnoi sertyfikatsii v arkhitekturi i budivnytstvi (Ukrainian national system of environmental certification in architecture and construction). Theses of the 11th International science and practice conf. “Innovative technologies in construction, civil engineering and architecture” (September 19-22, 2021, Chernihiv). Dnipro 2021. P. 310-312 [in Ukrainian].

6. DSTU EN ISO/IEC 17000:2021. (EN ISO/IEC 17000:2020, IDT; ISO/IEC 17000:2020, IDT) Otsiniuvannia vidpovidnosti. Slovyk terminiv i zahalni pryntsyipy (Compliance assessment. Glossary of terms and general principles) [in Ukrainian].

7. DSTU EN ISO/IEC 17065:2019 (EN ISO/IEC 17065:2012, IDT; ISO/IEC 17065:2012, IDT). Otsinka vidpovidnosti. Vymohy do orhaniv z sertyfikatsii produktsii, protsesiv ta posluh (Compliance assessment. Requirements for bodies for certification of products, processes and services) [in Ukrainian].

8. DSTU EN ISO/IEC 17020:2019 (EN ISO/IEC 17020:2012, IDT) Otsinka vidpovidnosti. Vymohy do roboty riznykh typiv orhaniv z inspektuvannia (Assessment of conformity. Requirements for the work of various types of inspection bodies) [in Ukrainian].

9. DSTU EN ISO/IEC 17025:2019 (ISO/IEC 17025:2017, IDT) Zahalni vymohy do kompetentnosti vyprobuvalnykh ta kalibruvalnykh laboratorii (General requirements for the competence of testing and calibration laboratories) [in Ukrainian].

10. Pro tekhnichni rehlementy ta otsinku vidpovidnosti (On technical regulations and conformity assessment: Law of Ukraine dated January 15, 2015. No. 124-VIII, revision No. 2572-IX dated September 6, 2022) [in Ukrainian].

11. Pro zatverdzhennia Tekhnichnoho rehlementu budivelnykh vyrobiv (produktsii) (On Approval of the Technical Regulations of Construction Products (Products)): Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of December 20, 2006. No. 1764 [in Ukrainian].

12. Pro nadannia budivelnoi produktsii na rynku (On the provision of construction products on the market): Law of Ukraine dated September 2, 2022. No. 850-IX, revised No. 2254-IX dated May 12, 2022 [in Ukrainian].

13. DSTU EN ISO/IEC 17067:2014 (EN ISO/IEC 17067:2013, IDT; ISO/IEC 17067:2013, IDT) Otsiniuvannia vidpovidnosti. Osnovni polozhennia sertyfikatsii produktsii ta kerivni vkazivky shchodo skhem sertyfikatsii produktsii (Assessment of conformity. Basic provisions of product certification and guidelines for product certification schemes) [in Ukrainian].

14. Mytnyi Kodeks Ukrainy (Customs Code of Ukraine) dated March 13, 2012 No. 4495-VI, revision No. 3854-IX dated July 16, 2024.) [in Ukrainian].

15. Pro derzhavnyi rynkovyi nahliad i kontrol nekharchovoi produktsii (On state market supervision and control of non-food products): Law of Ukraine dated December 2, 2010 No. 2735-VI, revised No. 3701-IX dated May 9, 2024 [in Ukrainian].

16. Pro zatverdzhennia system otsinky ta perevirky stabilnosti pokaznykiv budivelnoi produktsii (on approval of systems for evaluating and verifying the stability of indicators of construction products): Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine. dated June 9, 2021. No. 596 [in Ukrainian].

17. Barzylovych D., Buravchenko S., Lahunova I., Dmytruk O., Serediuk S., Pidhoretskyi Yu. Systemnyi perehliad yakosti derzhavnoho rehuliuвання nadannia budivelnoi produktsii na rynek: zelena knyha. (Systematic review of the quality of state regulation of the supply of construction products to the market: a green book). Office of Effective Regulation. Kyiv. 2017. 120 p. [in Ukrainian].

18. Pro zatverdzhennia pereliku natsionalnykh standartiv dlia tsilei zastosuvannia Zakonu Ukrainy “Pro nadannia budivelnoi produktsii na rynku” (On approval of the list of national standards for the purposes of applying the Law of Ukraine “On Providing Construction Products on the Market): Order of the Ministry of Regions dated 18.02.2022. No. 54 [in Ukrainian].

Volodymyr Kaskiv, Ph.D., Associate Prof., <https://orcid.org/0000-0002-8074-6798>

Andrii Skrypnyk, Ph.D., <https://orcid.org/0000-0002-4461-9433>

Valerii Vyrozhemskiy, Ph.D., Sen. Research, <https://orcid.org/0000-0003-2010-1004>

Mariia Yachnyk, <https://orcid.org/0009-0006-2510-6997>

Vladimir Zelenovsky, <https://orcid.org/0000-0001-5834-5456>

State Enterprise “National Institute for Development Infrastructurt” (SE “NIDI”), Kyiv, Ukraine

PROBLEMATIC ISSUES OF ENSURING THE QUALITY OF ROAD CONSTRUCTION MATERIALS AND PRODUCTS IN THE CONTEXT OF THEIR CERTIFICATION IN UKRAINE ACCORDING TO DSTU EN ISO/IEC 17065:2019 AND THE LAW OF UKRAINE “ON THE PROVISION OF CONSTRUCTION PRODUCTS ON THE MARKET”

Abstract

Introduction. The article examines the importance of certification of road construction materials as one of the main tools for ensuring their quality.

Problems. The authors emphasize that the certificate of conformity is a key document that confirms that the products meet the established regulatory requirements. Product certification, which includes laboratory tests and control of the production process, ensures the objectivity of quality assessment.

The article describes in detail the stages of the certification process, from submitting an application to technical supervision of certified products. The role of certification bodies, which must be accredited by the National Accreditation Agency of Ukraine (NAAU), is emphasized separately, and their responsibility for the safety and quality of certified road construction materials is also noted.

The authors also draw attention to the problem of non-compliance with the quality standards of road construction products in Ukraine, which leads to road defects, such as cracks and subsidence, which can appear already a year after the road is put into operation. In this context, it is emphasized the need to strengthen the quality control of both produced in Ukraine and imported road construction materials.

The article also considers the issue of voluntary certification of road construction products, which is carried out at the initiative of the manufacturer or supplier, which is becoming more and more important in the conditions of tender procurement. At the same time, the lack of quality control of products sold through retail networks and the lack of effective quality control of imported road construction materials are emphasized.

Goal. The purpose of the article is a detailed analysis of European approaches to the certification of road construction products and the issues of their adaptation to domestic realities in order to ensure the fulfillment of the requirements of regulatory documents regarding the threshold quality indicators of these products and the stability of their maintenance in the production process.

Materials and methods. The article analyzes and summarizes regulatory requirements for the certification of road construction materials and products, as well as the main problems of implementing European procedures for assessing their conformity and domestic experience in ensuring the conformity of road construction products.

The results. Based on the results of the study, the authors suggest the introduction into domestic practice of the certification procedure for the production of road construction products, which would confirm the ability of the enterprise to stably manufacture high-quality products for a long time. The specified attestation should include an assessment of the technical capabilities of production, a check of product quality and its control system at all stages of the production of road construction materials and products.

Conclusions. In general, the article emphasizes the importance of certification of road construction products and attestation of their production in ensuring their proper quality, which is a prerequisite for ensuring the durability and safety of road infrastructure in Ukraine.

Keywords: quality, road construction materials and products, conformity assessment, certification, technical regulation, stability of product indicators, production survey, production certification.